Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

27. října 2016 *

„Řízení o předběžné otázce — Soudní spolupráce v občanských věcech — Příslušnost a uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti — Nařízení (ES) č. 2201/2003 — Článek 15 — Postoupení věci soudu jiného členského státu — Působnost — Podmínky uplatnění — Soud s lepšími předpoklady — Nejlepší zájem dítěte“

Ve věci C-428/15,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Supreme Court (Nejvyšší soud, Irsko) ze dne 31. července 2015, došlým Soudnímu dvoru dne 4. srpna 2015, v řízení

Child and Family Agency

proti

J. D.,

za přítomnosti:

R. P. D.,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda senátu, M. Vilaras, J. Malenovský (zpravodaj), M. Safjan a D. Šváby, soudci,

generální advokát: M. Wathelet,

vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 12. května 2016,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Child and Family Agency L. Jonkerem, solicitor, T. O’Learym, SC, a D. Leahym, barrister,

— za paní D. I. Robertsonem, solicitor, a M. de Blacamem, SC, a G. Lee, BL,

— za dítě R. P. D. G. Irwinem, solicitor, G. Durcanem, SC, S. Fennell, BL, a N. McDonnell, BL,

— za Irsko E. Creedon, L. Williams a A. Joycem, jako zmocněnci, ve spolupráci s A. Carroll, BL,

* Jednací jazyk: angličtina.

— za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jako zmocněnci,

— za slovenskou vládu B. Ricziovou, jako zmocněnkyní,

— za Evropskou komisi M. Wilderspinem, jako zmocněncem,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. června 2016,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 15 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243).

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Child and Family Agency (Agentura pro děti a rodinu, Irsko, dále jen „agentura“) a paní J. D. ohledně osudu jejího druhého dítěte, nezletilého R. v útlém věku.

Právní rámec

3 Body 5, 12, 13 a 33 odůvodnění nařízení č. 2201/2003 uvádějí:

„(5) V zájmu zajištění rovnosti všech dětí se toto nařízení vztahuje na veškerá rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti, včetně opatření k ochraně dítěte, bez jakýchkoliv vazeb na řízení ve věcech manželských.

[…]

(12) Pravidla pro určení příslušnosti ve věcech rodičovské zodpovědnosti stanovená tímto nařízením jsou formulována s ohledem na nejlepší zájmy dítěte, zejména na blízkost. To znamená, že příslušným by měl být především soud členského státu, ve kterém má dítě své obvyklé bydliště, s výjimkou určitých případů změny bydliště dítěte, nebo soud určený dohodou nositelů rodičovské zodpovědnosti.

(13) V zájmu dítěte toto nařízení výjimečně a za určitých podmínek umožňuje příslušnému soudu postoupit věc soudu jiného členského státu, pokud je [má] tento jiný soud z hlediska svého umístění vhodnější [lepší předpoklady] k projednání věci. V tomto případě by však druhý soud neměl mít možnost postoupit věc soudu třetímu.

[…]

(33) Toto nařízení ctí základní práva a zachovává zásady Listiny základních práv Evropské unie. Zejména se snaží zajistit dodržování základních práv dítěte stanovených v článku 24 Listiny základních práv Evropské unie.“

4 Článek 1 nařízení č. 2201/2003, nadepsaný „Oblast působnosti“, stanoví:

„1. Toto nařízení se bez ohledu na druh soudu vztahuje na občanskoprávní věci týkající se:

[…]

b) přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti.

2. Věci uvedené v odst. 1 písm. b) se mohou zejména týkat:

a) práva péče o dítě a práva na styk s dítětem;

[…]

d) umístění dítěte do pěstounské rodiny nebo ústavní péče;

[…]“

5 Článek 2 bod 7 tohoto nařízení uvádí, že pro účely tohoto nařízení je třeba:

„ ‚rodičovskou zodpovědností‘ [rozumět] veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena [soudním] rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou. Tento pojem zahrnuje především právo péče o dítě a právo na styk s dítětem“.

6 Kapitola II uvedeného nařízení, nadepsaná „Příslušnost“, obsahuje mimo jiné oddíl 2, nadepsaný „Rodičovská zodpovědnost“, který v článcích 8 až 15 stanoví soubor pravidel týkajících se příslušnosti soudů členských států v této oblasti.

7 Článek 8 tohoto nařízení, nadepsaný „Obecná příslušnost“, v odstavci 1 mimo jiné stanoví:

„Soudy členského státu jsou příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.“

8 Článek 15 nařízení č. 2201/2003, nadepsaný „Postoupení věci k projednání vhodněji umístěnému soudu [soudu s lepšími předpoklady k jejímu projednání]“, uvádí:

„1. Výjimečně mohou soudy členského státu příslušné ve věci, pokud se domnívají, že soud jiného členského státu, ke kterému má dítě zvláštní vztah, je [má] vzhledem ke svému umístění vhodnější [lepší předpoklady] k projednání věci nebo její určité části, a v případě, že je to v [nejlepším] zájmu dítěte,

a) přerušit řízení v dané věci nebo její části a vyzvat strany, aby podaly návrh u soudu tohoto jiného členského státu v souladu s odstavcem 4, nebo

b) požádat soud jiného členského státu, aby převzal příslušnost v souladu s odstavcem 5.

2. Odstavec 1 se použije

a) na žádost strany, nebo

b) z podnětu soudu, nebo

c) na žádost soudu jiného členského státu, ke kterému má dítě zvláštní vztah v souladu s odstavcem 3.

Postoupit věc z podnětu soudu nebo na žádost soudu jiného členského státu je možné pouze se schválením alespoň jedné ze stran.

3. Má se za to, že dítě má zvláštní vztah k členskému státu ve smyslu odstavce 1, pokud tento členský stát

a) se stal obvyklým bydlištěm dítěte poté, co bylo zahájeno řízení u soudu uvedeného v odstavci 1, nebo

b) je bývalým obvyklým bydlištěm dítěte, nebo

c) dítě je jeho státním příslušníkem, nebo

d) je obvyklým bydlištěm nositele rodičovské zodpovědnosti, nebo

e) je místem, kde se nachází jmění dítěte, a věc se týká opatření k ochraně dítěte ve vztahu ke správě, zachování a nakládání s tímto jměním.

4. Soud členského státu příslušný ve věci stanoví lhůtu, ve které musí být zahájeno řízení u soudů tohoto jiného členského státu v souladu s odstavcem 1.

Pokud do této doby řízení u soudů zahájeno není, pokračuje soud, který řízení zahájil, ve výkonu své příslušnosti v souladu s články 8 až 14.

5. Soudy tohoto jiného členského státu mohou z důvodu zvláštních okolností věci v [nejlepším] zájmu dítěte přijmout soudní příslušnost do šesti týdnů ode dne, kdy o to byly požádány v souladu s odst. 1 písm. a) nebo b). V tomto případě se soud, který zahájil řízení jako první, prohlásí za nepříslušný. Jinak soud, který zahájil řízení jako první, pokračuje ve výkonu své příslušnosti v souladu s články 8 až 14.

6. Pro účely tohoto článku soudy spolupracují buď přímo, nebo prostřednictvím ústředních orgánů určených podle článku 53.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

9 Paní D. je státní příslušnicí Spojeného království.

10 Její první dítě bylo v roce 2010 umístěno ve Spojeném království do ústavní péče poté, co bylo zjištěno, že paní D. trpí poruchou osobnosti označovanou jako „asociální chování“, a bylo prokázáno, že se vůči tomuto dítěti dopustila fyzického násilí.

11 V době, kdy paní D. ještě bydlela v uvedeném členském státě, podrobila se vzhledem ke své zdravotní a rodinné historii dne 27. srpna 2014, před narozením svého druhého dítěte R., předporodnímu posouzení, které provedly orgány na ochranu dětí v místě jejího bydliště. Z tohoto posouzení zejména vyplynulo, že paní D. prokázala citovou náklonnost ke svému prvnímu dítěti, že o narození R. uvažuje pozitivně, připravila se na něj a projevila vůli spolupracovat v tomto směru se sociálními pracovníky. Příslušné orgány měly nicméně za to, že R. by měl být po narození svěřen do náhradní péče, než budou zahájeny postupy vedoucí k osvojení třetí osobou.

12 Paní D. poté ve Spojeném království vypověděla nájemní smlouvu a prodala svůj majetek ve Spojeném království a dne 29. září 2014 se přestěhovala do Irska. R. se narodil v tomto druhém členském státě dne 25. října 2014. Od té doby oba bydlí v Irsku.

13 Krátce po narození R. agentura požádala příslušný District Court (okresní soud, Irsko), aby nařídil umístění tohoto dítěte do péče. Tento návrh byl však zamítnut z toho důvodu, že důkazy z doslechu pocházející ze Spojeného království, o něž se agentura opírala, jsou nepřípustné.

14 Agentura podala odvolání k příslušnému Circuit Court (obvodní soud, Irsko), který nařídil, aby R. byl předběžně umístěn do pěstounské péče. Platnost tohoto opatření byla od té doby pravidelně obnovována. Paní D. však bylo přiznáno právo své dítě pravidelně navštěvovat a tohoto práva využívala.

15 Agentura kromě toho podala k High Court (vrchní soud, Irsko) návrh, aby věc byla podle článku 15 nařízení č. 2201/2003 postoupena High Court of Justice (England & Wales) [vrchní soud (Anglie a Wales) (Spojené království)]. Tento návrh podpořil kolizní opatrovník R.

16 Rozsudkem ze dne 26. března 2015 High Court (vrchní soud) povolil agentuře, aby podala k uvedenému soudu návrh na uplatnění jeho příslušnosti v této věci.

17 Paní D. požádala o povolení odvolat se proti tomuto rozsudku přímo k Supreme Court (Nejvyšší soud, Irsko), který této žádosti vyhověl poté, co vyslechl účastníky.

18 Supreme Court (Nejvyšší soud) si v předkládacím rozhodnutí klade především otázku, zda článek 15 nařízení č. 2201/2003 může být použit v případě veřejnoprávního návrhu, jehož předmětem je umístění dítěte do péče, jaký mu byl předložen, navzdory skutečnosti, že ve Spojeném království neprobíhá žádné řízení, a určení příslušnosti soudů tohoto členského státu tedy vyžaduje, aby následně orgány na ochranu dětí uvedeného členského státu souhlasily s tím, že se budou případem R. zabývat, a zahájily takové řízení na základě jejich vnitrostátního práva.

19 Předkládající soud si dále klade otázku, jak má být vykládán pojem „nejlepší zájem dítěte“ uvedený v článku 15 nařízení č. 2201/2003. Je toho názoru, že tento článek nevyžaduje, aby soud obvykle příslušný k rozhodnutí ve věci prováděl úplný věcný průzkum nejlepšího zájmu dítěte, jestliže má v úmyslu postoupit danou věc soudu v jiném členském státě, který má podle něj lepší předpoklady k projednání věci. Domnívá se, že obvykle příslušný soud musí provést spíše souhrnné posouzení této otázky ve světle zásady, že je v nejlepším zájmu dítěte, aby tak učinil soud s nejlepšími předpoklady k posouzení situace, a je na soudu jiného členského státu, aby provedl hlubší analýzu.

20 A konečně se předkládající soud zamýšlí nad tím, jaké skutečnosti je třeba brát v úvahu v rámci takového souhrnného posouzení. V této souvislosti zdůrazňuje, že paní D. před narozením R. opustila Spojené království a přestěhovala se do Irska zcela legálně, a současně si klade otázku, zda lze přesto zohlednit skutečnost, že její přestěhování bylo motivováno obavou, že orgán na ochranu dětí prvního z těchto dvou členských států jí toto dítě odejme.

21 Za těchto okolností se Supreme Court (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Vztahuje se článek 15 nařízení č. 2201/2003 na veřejnoprávní návrhy v oblasti ochrany dětí podané místním orgánem členského státu, pokud v případě, kdy soud jiného členského státu převezme příslušnost, bude potřeba, aby jiný orgán podal návrh na zahájení samostatného řízení na základě odlišných právních předpisů, jež se případně, ne-li pravděpodobně, bude týkat jiných skutkových okolností?

2) V případě kladné odpovědi na předchozí otázku, do jaké míry by měl soud případně zohlednit pravděpodobný vliv návrhu podle článku 15 na právo dotčených jednotlivců na volný pohyb, pokud by tomuto návrhu bylo vyhověno?

3) Pokud se ‚[nejlepší] zájem dítěte' ve smyslu čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 týká pouze rozhodnutí o místní příslušnosti, jaké faktory, které ještě nebyly zohledněny při rozhodování o tom, zda má jiný soud ‚lepší předpoklady', může soud v rámci tohoto pojmu zohlednit?

4) Může soud pro účely článku 15 nařízení č. 2201/2003 vzít v úvahu hmotněprávní předpisy, procesní předpisy nebo praxi soudů příslušného členského státu?

5) Do jaké míry by měl vnitrostátní soud pro účely použití článku 15 nařízení č. 2201/2003 vzít v úvahu specifické okolnosti věci, včetně vůle matky přestěhovat se mimo dosah sociálních orgánů domovského státu a následně porodit dítě v jiném státě, jehož systém sociálních služeb považuje za příznivější?

6) Jaké konkrétní okolnosti má vnitrostátní soud zohlednit při rozhodování o tom, který soud má lepší předpoklady k projednání věci?"

Řízení před Soudním dvorem

22 Předkládající soud požádal, aby byla věc projednána v naléhavém řízení o předběžné otázce podle článku 23a statutu Soudního dvora Evropské unie a článku 107 jednacího řádu Soudního dvora.

23 Dne 14. srpna 2015 Soudní dvůr na návrh soudce zpravodaje a po vyslechnutí generálního advokáta rozhodl, že není důvodné této žádosti vyhovět, když uvedl, že okolnosti předložené na její podporu neprokazují naléhavost, která je vyžadována pro zdůvodnění použití uvedeného postupu.

24 Rozhodl však o tom, že se tato věc projedná přednostně podle čl. 53 odst. 3 jednacího řádu.

K návrhům na znovuotevření ústní části řízení

25 Po přednesení stanoviska generálního advokáta dne 16. června 2016 požádala agentura podáním doručeným kanceláři Soudního dvora dne 5. srpna 2016 a Irsko podáním doručeným dne 19. srpna 2016 o nařízení znovuotevření ústní části řízení, s poukazem na nutnost vyjasnit vymezení procesního rámce věci v původním řízení, jak jej provedl předkládající soud.

26 V tomto ohledu článek 83 jednacího řádu stanoví, že Soudní dvůr může kdykoli po vyslechnutí generálního advokáta nařídit znovuotevření ústní části řízení, zejména má-li za to, že věc není dostatečně objasněna.

27 V projednávaném případě má však Soudní dvůr po vyslechnutí generálního advokáta za to, že věc je dostatečně objasněna, jelikož všechny poznatky nezbytné pro vydání rozhodnutí jsou ve spisu a zúčastnění se k této věci mohli vyjádřit jak písemně, tak ústně. Není tedy důvodné nařizovat znovuotevření ústní části řízení.

K předběžným otázkám

K první otázce

28 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda článek 15 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že je použitelný na takový návrh v oblasti ochrany dětí podaný na základě veřejného práva příslušným orgánem členského státu, o jaký se jedná v původním řízení, jestliže přijetí

příslušnosti soudem jiného členského státu vyžaduje, aby následně orgán tohoto jiného členského státu podal návrh na zahájení jiného řízení, než které bylo zahájeno v prvním členském státě, podle svého vnitrostátního práva a případně stran jiných skutkových okolností.

29 Nejprve je třeba uvést, že článek 15 nařízení č. 2201/2003 je součástí oddílu 2 kapitoly II tohoto nařízení, který stanoví soubor pravidel příslušnosti ve věcech rodičovské odpovědnosti, a že tento článek stanoví zvláštní pravidlo příslušnosti, které se odchyluje od obecného pravidla příslušnosti upraveného v článku 8 uvedeného nařízení, podle něhož jsou k meritornímu rozhodnutí v těchto věcech příslušné soudy místa obvyklého bydliště dítěte.

30 S ohledem na strukturu oddílu 2 kapitoly II nařízení č. 2201/2003 a místo, které v něm zaujímá článek 15, je třeba mít za to, že věcná působnost tohoto článku je stejná jako věcná působnost pravidel příslušnosti stanovených v uvedeném oddíle, a zejména článku 8 uvedeného nařízení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 19. listopadu 2015, P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, bod 44).

31 V tomto ohledu sice ze znění čl. 1 odst. 1 a 2 nařízení č. 2201/2003 vyplývá, že tato pravidla příslušnosti se vztahují na „občanskoprávní věci“ týkající se přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti, jak je definována v čl. 2 bodě 7 uvedeného nařízení.

32 Soudní dvůr však již opakovaně rozhodl, že pravidla příslušnosti stanovená nařízením č. 2201/2003 ve věcech rodičovské zodpovědnosti musí být ve světle bodu 5 odůvodnění tohoto nařízení vykládána v tom smyslu, že se vztahují na věci rodičovské zodpovědnosti, jejichž předmětem je přijetí opatření na ochranu dětí, včetně těch případů, kdy jsou tato opatření na základě vnitrostátního práva členského státu považována za součást veřejného práva (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 27. listopadu 2007, C, C-435/06, EU:C:2007:714, body 34 a 50 až 51; ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, body 24 a 27 až 29, jakož i ze dne 26. dubna 2012, Health Service Executive, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, body 60 a 61).

33 Z výše uvedeného vyplývá, že článek 15 nařízení č. 2201/2003 se použije v případě návrhu v oblasti ochrany dětí podaného na základě veřejného práva příslušným orgánem členského státu, jehož předmětem je přijetí opatření týkajících se rodičovské zodpovědnosti.

34 Pokud jde dále o otázku, zda článek 15 nařízení č. 2201/2003 může být použit v případě, že prohlášení příslušnosti soudu jiného členského státu vyžaduje, aby následně orgán tohoto členského státu podal návrh na zahájení jiného řízení, než které bylo zahájeno v prvním členském státě, podle svého vnitrostátního práva a případně ohledně jiných skutkových okolností, je třeba uvést, že z odstavce 1 tohoto článku vyplývá, že takové prohlášení je podmíněno tím, že k dotčenému soudu byl podán návrh buď účastníky řízení, nebo příslušným soudem prvně uvedeného členského státu.

35 Naproti tomu ani z tohoto článku, ani z žádného jiného článku nařízení č. 2201/2003 nevyplývá, že takový návrh, podaný účastníky řízení nebo obvykle příslušným soudem členského státu, podléhá dodatečné procesní podmínce vedle podmínky uvedené v předchozím bodě.

36 Nicméně vzhledem k tomu, že vnitrostátní procesní pravidlo, podle něhož prohlášení příslušnosti soudu členského státu vyžaduje, aby následně orgán tohoto členského státu podal návrh na zahájení jiného řízení, než které bylo zahájeno v prvním členském státě, se má uplatnit až v návaznosti na rozhodnutí, kterým obvykle příslušný soud tohoto prvně uvedeného členského státu požádal o postoupení věci soudu jiného členského státu na základě odstavce 1 článku 15 nařízení č. 2201/2003, a na rozhodnutí, kterým tento jiný soud přijal příslušnost na základě odstavce 5 téhož článku, nelze jej považovat za překážku přijetí těchto rozhodnutí.

37 Kromě toho článek 15 nařízení č. 2201/2003 nebrání tomu, aby zahájení samostatného řízení orgánem jiného členského státu vedlo případně soud tohoto jiného členského státu k tomu, aby zohlednil jiné skutkové okolnosti než ty, které mohl zohlednit původně příslušný soud. Taková možnost je naopak vlastní mechanismu postoupení věci soudu s lepšími předpoklady k jejímu projednání zavedenému tímto článkem.

38 Z výše uvedených důvodů je třeba na první otázku odpovědět tak, že článek 15 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že je použitelný na takový návrh v oblasti ochrany dětí podaný na základě veřejného práva příslušným orgánem členského státu, jehož předmětem je přijetí opatření týkajících se rodičovské zodpovědnosti, o jaký se jedná v původním řízení, pokud přijetí příslušnosti soudem jiného členského státu vyžaduje, aby následně orgán tohoto jiného členského státu podal návrh na zahájení jiného řízení, než které bylo zahájeno v prvním členském státě, podle svého vnitrostátního práva a případně stran jiných skutkových okolností.

Ke třetí, čtvrté a šesté otázce

39 Svou třetí, čtvrtou a šestou otázkou se předkládající soud v podstatě táže, jak je třeba vykládat a jak spolu souvisejí výrazy soud, který má „lepší předpoklady“, a „nejlepší zájem dítěte“ uvedené v čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003.

40 Článek 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 stanoví, že soudy členského státu příslušné ve věci mohou požadovat postoupení této věci nebo její určité části soudu jiného členského státu, ke kterému má dítě zvláštní vztah, pokud se domnívají, že tento soud má lepší předpoklady k projednání, a je-li to v nejlepším zájmu dítěte.

41 Vzhledem k tomu, že pojmy „lepší předpoklady“ a „nejlepší zájem dítěte“ ve smyslu tohoto ustanovení žádné ustanovení nařízení č. 2201/2003 nedefinuje, je třeba je vykládat s ohledem na jejich kontext a cíle sledované uvedeným nařízením.

42 Nejprve je třeba uvést, že z bodu 12 odůvodnění nařízení č. 2201/2003 vyplývá, že pravidla příslušnosti stanovená tímto nařízením v oblasti rodičovské zodpovědnosti jsou koncipována v závislosti na nejlepším zájmu dítěte.

43 Požadavek, podle něhož musí postoupení věci soudu jiného členského státu být v nejlepším zájmu dítěte, je, jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 70 svého stanoviska, vyjádřením hlavní zásady, kterou byl veden zákonodárce při tvorbě tohoto nařízení a kterou se musí řídit jeho provádění ve věcech rodičovské zodpovědnosti, na které se vztahuje (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 11. července 2008, Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, bod 51; ze dne 1. října 2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, bod 45, a ze dne 12. listopadu 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 48).

44 V tomto ohledu je třeba rovněž uvést, že zohlednění nejlepšího zájmu dítěte v rámci nařízení č. 2201/2003 má, jak vyplývá z bodu 33 odůvodnění tohoto nařízení, zajistit dodržování základních práv dítěte (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 23. prosince 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, body 53 až 55, a ze dne 5. října 2010, McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, bod 60).

45 Za účelem zajištění zohlednění nejlepšího zájmu dítěte při uplatňování pravidel příslušnosti zavedených nařízením č. 2201/2003 ve věcech rodičovské zodpovědnosti použil unijní normotvůrce, jak vyplývá z bodu 12 odůvodnění tohoto nařízení, kritérium blízkosti.

46 Na základě tohoto kritéria je příslušnost soudů členského státu ve věcech rodičovské zodpovědnosti v souladu s čl. 8 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 obecně určena místem obvyklého bydliště dítěte v době podání návrhu k soudu.

47 Článek 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 však umožňuje postoupení dané věci soudu jiného členského státu, než je stát obvykle příslušného soudu, přičemž takové postoupení musí splňovat specifické podmínky a může k němu dojít pouze výjimečně, jak vyplývá z bodu 13 odůvodnění tohoto nařízení.

48 Pravidlo postoupení soudu jiného členského státu stanovené v čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 tak představuje zvláštní pravidlo příslušnosti, které se odchyluje od obecného pravidla příslušnosti uvedeného v čl. 8 odst. 1 uvedeného nařízení, takže musí být vykládáno restriktivně (viz obdobně rozsudky ze dne 23. prosince 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, bod 38, a ze dne 21. října 2015, Gogova, C-215/15, EU:C:2015:710, bod 41).

49 V tomto kontextu je třeba vykládat čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 v tom smyslu, že soud členského státu, který je obvykle příslušný k projednání dané věci, musí k tomu, aby mohl požadovat postoupení věci soudu jiného členského státu, úspěšně vyvrátit silnou domněnku zachování své vlastní příslušnosti vyplývající z tohoto nařízení, jak uvedl generální advokát v bodě 90 svého stanoviska.

50 Konkrétně je třeba na prvním místě připomenout, že podle čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 postoupení věci v oblasti rodičovské zodpovědnosti soudem členského státu smí být provedeno pouze ve prospěch soudu jiného členského státu, ke kterému má dotyčné dítě „zvláštní vztah“.

51 Za účelem zjištění existence takového vztahu v dané věci je třeba vycházet z faktorů, které jsou taxativně vyjmenovány v čl. 15 odst. 3 písm. a) až e) nařízení č. 2201/2003. Z toho plyne, že věci, v nichž tyto faktory chybí, jsou bez dalšího z mechanismu postoupení vyloučeny.

52 Je přitom třeba konstatovat, že všechny tyto faktory dokládají – ne-li výslovně, tedy alespoň v podstatě – blízkost mezi dítětem, jehož se věc týká, a jiným členským státem, než je stát soudu příslušného k jejímu projednání na základě čl. 8 odst. 1 tohoto nařízení.

53 První dva faktory se totiž týkají bydliště, které dotyčné dítě získalo v dotčeném jiném členském státě buď před zahájením řízení u obvykle příslušného soudu, nebo po něm. Třetí faktor souvisí se státní příslušností tohoto dítěte. Podle čtvrtého faktoru vyplývá v relevantních sporech blízkost uvedeného dítěte a dotčeného jiného členského státu z toho, že dítě má v tomto státě určité jmění. A konečně pátý faktor vychází z blízkosti, kterou má dítě prostřednictvím svých příbuzných k danému členskému státu.

54 Vzhledem k povaze uvedených faktorů je třeba mít za to, že při uplatňování čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 na danou věc musí příslušný soud porovnat význam a intenzitu „obecného“ vztahu blízkosti, který jej pojí s dotyčným dítětem, podle čl. 8 odst. 1 tohoto nařízení, s významem a intenzitou „zvláštního“ vztahu blízkosti, jejž dokládá jeden či více faktorů vyjmenovaných v čl. 15 odst. 3 uvedeného nařízení, jež existují v projednávaném případě mezi tímto dítětem a některými jinými členskými státy.

55 Existence „zvláštního vztahu“ ve smyslu čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003, relevantního s ohledem na okolnosti věci, mezi dítětem a jiným členským státem však sama o sobě nutně nepředurčuje, zda má soud tohoto jiného členského státu „lepší předpoklady k projednání věci“ ve smyslu tohoto ustanovení než příslušný soud, a pokud je odpověď na tuto otázku kladná, ani to, zda je postoupení věci posledně uvedenému soudu v nejlepším zájmu dítěte.

56 Příslušný soud tedy musí na druhém místě ještě určit, zda v jiném členském státě, ke kterému má dítě zvláštní vztah, existuje soud s lepšími předpoklady k projednání věci.

57 Za tímto účelem musí příslušný soud určit, zda postoupení věci tomuto jinému soudu může přinést v souvislosti s přijetím rozhodnutí týkajícího se dítěte skutečnou a konkrétní přidanou hodnotu v porovnání s možností zachování příslušnosti prvně uvedeného soudu. V rámci toho může vedle jiných skutečností zohlednit procesní pravidla jiného členského státu, jako jsou pravidla, která se vztahují na shromažďování důkazů nezbytných k projednání věci. Předkládající soud by naproti tomu neměl v rámci takového posouzení zohledňovat hmotné právo tohoto jiného členského státu, které by případně použil soud tohoto státu v případě, že mu bude věc postoupena. Takové zohlednění by totiž bylo v rozporu se zásadami vzájemné důvěry mezi členskými státy a vzájemného uznávání soudních rozhodnutí, které jsou základem nařízení č. 2201/2003 (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 23. prosince 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, bod 45, a ze dne 15. července 2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, body 70 a 71).

58 Na třetím a posledním místě požadavek, že postoupení musí být v nejlepším zájmu dítěte, znamená, že se příslušný soud s ohledem na konkrétní okolnosti věci ujistí, zda jím zamýšlené postoupení věci soudu jiného členského státu nemůže mít škodlivý dopad na situaci dotyčného dítěte.

59 Za tímto účelem musí předkládající soud posoudit případný negativní dopad, který může mít takové postoupení na citové, rodinné a sociální vazby dítěte dotčeného věcí nebo na jeho hmotnou situaci.

60 V této souvislosti může příslušný soud na základě čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 rozhodnout, že bude požadovat postoupení nikoliv celé věci, nýbrž jen určité její části, pokud to okolnosti věci odůvodňují. Takovou možnost lze zvažovat zejména tehdy, pokud se vztah blízkosti k jinému členskému státu netýká přímo dítěte jako takového, ale jednoho z nositelů rodičovské zodpovědnosti, z důvodu uvedeného v čl. 15 odst. 3 písm. d) nařízení č. 2201/2003.

61 Z výše uvedených důvodů je třeba na třetí, čtvrtou a šestou otázku odpovědět tak, že čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tomto smyslu:

— aby mohl mít příslušný soud členského státu za to, že soud jiného členského státu, ke kterému má dítě zvláštní vztah, má lepší předpoklady k projednání věci, musí se ujistit o tom, že postoupení věci takovému soudu může přinést pro posouzení této věci skutečnou a konkrétní přidanou hodnotu, s přihlédnutím mimo jiné k procesním pravidlům použitelným v uvedeném jiném členském státě;

— aby mohl mít příslušný soud členského státu za to, že takové postoupení je v nejlepším zájmu dítěte, musí se zejména ujistit, že uvedené postoupení věci nemůže mít škodlivý dopad na situaci dítěte.

Ke druhé a páté otázce

62 Podstatou druhé a páté otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 vykládán v tom smyslu, že příslušný soud členského státu musí při uplatňování tohoto ustanovení v dané věci rodičovské zodpovědnosti brát v úvahu dopad možného postoupení této věci soudu jiného členského státu na právo volného pohybu dotyčných osob nebo důvod, proč matka dotčeného dítěte využila před zahájením řízení u uvedeného soudu tohoto práva.

63 V tomto ohledu je třeba připomenout, jak bylo uvedeno v bodě 42 tohoto rozsudku, že pravidlo stanovené v čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 je koncipováno, stejně jako ostatní pravidla příslušnosti stanovená tímto nařízením v oblasti rodičovské zodpovědnosti, v závislosti na nejlepším zájmu dítěte a že otázka, zda postoupení věci je v daném případě v tomto nejlepším zájmu, mimo jiné předpokládá, jak bylo uvedeno v bodě 58 tohoto rozsudku, že bude ověřeno, že takové postoupení nemůže mít škodlivý dopad na situaci dotyčného dítěte.

64 Z toho plyne, že riziko škodlivého dopadu možného postoupení věci na právo volného pohybu dotyčného dítěte patří mezi faktory, které je třeba zohlednit při uplatňování čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003.

65 Naproti tomu hlediska týkající se jiných osob, které mohou být věcí dotčeny, by neměla být zohledněna, ledaže jsou rovněž relevantní pro posouzení uvedeného rizika pro dítě.

66 Případný dopad takového postoupení na právo volného pohybu ostatních dotyčných osob, včetně matky dotčeného dítěte, nemůže tedy příslušný soud zohledňovat, pokud se nemůže projevit negativně na situaci tohoto dítěte. Totéž platí i o důvodu, proč matka dítěte využila před zahájením řízení u příslušného soudu svého práva volného pohybu.

67 Z toho plyne, že na druhou a pátou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že příslušný soud členského státu nesmí při uplatňování tohoto ustanovení v dané věci rodičovské zodpovědnosti brát v úvahu dopad možného postoupení této věci soudu jiného členského státu na právo volného pohybu jiných dotyčných osob než dotčeného dítěte ani důvod, proč matka tohoto dítěte využila před zahájením řízení u uvedeného soudu tohoto práva, ledaže se tato hlediska mohou projevit negativně na situaci uvedeného dítěte.

K nákladům řízení

68 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

1) **Článek 15 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že je použitelný na takový návrh v oblasti ochrany dětí podaný na základě veřejného práva příslušným orgánem členského státu, jehož předmětem je přijetí opatření týkajících se rodičovské zodpovědnosti, o jaký se jedná v původním řízení, pokud přijetí příslušnosti soudem jiného členského státu vyžaduje, aby následně orgán tohoto jiného členského státu podal návrh na zahájení jiného řízení, než které bylo zahájeno v prvním členském státě, podle svého vnitrostátního práva a případně stran jiných skutkových okolností.**

2) **Článek 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tomto smyslu:**

   — **aby mohl mít příslušný soud členského státu za to, že soud jiného členského státu, ke kterému má dítě zvláštní vztah, má lepší předpoklady k projednání věci, musí se ujistit o tom, že postoupení věci takovému soudu může přinést pro posouzení této věci skutečnou a konkrétní přidanou hodnotu, s přihlédnutím mimo jiné k procesním pravidlům použitelným v uvedeném jiném členském státě;**

   — **aby mohl mít příslušný soud členského státu za to, že takové postoupení je v nejlepším zájmu dítěte, musí se zejména ujistit, že uvedené postoupení věci nemůže mít škodlivý dopad na situaci dítěte.**

3) **Článek 15 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 musí být vykládán v tom smyslu, že příslušný soud členského státu nesmí při uplatňování tohoto ustanovení v dané věci rodičovské zodpovědnosti brát v úvahu dopad možného postoupení této věci soudu jiného členského**

státu na právo volného pohybu jiných dotyčných osob než dotčeného dítěte ani důvod, proč matka tohoto dítěte využila před zahájením řízení u uvedeného soudu tohoto práva, ledaže se tato hlediska mohou projevit negativně na situaci uvedeného dítěte.

Podpisy.